

Skolebytte i mobbesaker i grunnskolen Udir-2-2015

RUNDSKRIV | SIST ENDRET: 04.08.2015

1. Innledning

En elev som mobber eller på annen måte krenker andre kan flyttes til en annen skole dersom hensynet til de andre elevene tilsier det. Dette følger av opplæringsloven § 8-1 fjerde ledd og friskoleloven § 3-3 første ledd. Bestemmelsene er endret og trådte i kraft 24. april 2015. Endringene er en presisering av gjeldende rett.

2. Bakgrunn

Kunnskapsdepartementet sendte forslag om endringer i bestemmelsene på høring i juni 2014. Forslag til lovvedtak ble lagt fram i proposisjon til Stortinget 21.11.2014 (Prop. 19L (2014-2015)).

I bakgrunnen for forslaget heter det bl.a.:

For at det skal vere klart at den som mobbar, i visse tilfelle kan flyttast til ein annan skole, og for å unngå at eleven som blir mobba, blir nøydd til å byte skole, foreslår departementet at høvet til å flytte mobbaren går direkte fram i opplæringslova § 8-1 fjerde ledd og [friskolelova] § 3-3 første ledd.

3. Nærmere om lovendringene

Opplæringsloven § 8-1 fjerde ledd lyder nå (endringene står i kursiv):

Ein elev kan i særlege tilfelle flyttast til ein annan skole enn den skolen eleven har rett til å gå på

etter første ledd, dersom omsynet til dei andre elevane tilseier det. Grunnen til at ein elev kan flyttast, kan til dømes vere at eleven mobbar ein eller fleire medelevar. Før det blir gjort vedtak om å flytte ein elev, skal ein ha prøvd andre tiltak. Når det er nødvendig, kan eleven flyttast til ein skole utanfor kommunen, men ikkje slik at eleven må flytte ut av heimen eller at skoleskyssen blir uforsvarleg lang.

Friskoleloven § 3-3 første ledd lyder nå:

Ein elev som har fått plass ved ein grunnskole som er godkjend etter denne lova, har rett til å fullføre opplæringa si ved skolen, så langt skolen er godkjend. *Ein grunnskoleelev kan i særlege tilfelle likevel flyttast til ein offentleg skole i heimkommunen dersom omsynet til dei andre elevane tilseier det. Grunnen til at ein elev kan flyttast, kan til dømes vere at eleven mobbar ein eller fleire medelevar.* Før det blir gjort enkeltvedtak om å flytte ein elev, skal ein ha prøvd andre tiltak. Heimkommunen gjer vedtak. Departementet er klageinstans.

4. Kommentarer til bestemmelsen

4.1 Generelt

Formålet med lovendringen er å gjøre det enda klarere at en elev som mobber, i visse tilfelle kan flyttes til en annen skole. Departementet vurderer i Prop. 19L (2014-2015) at lovendringen både klargjør gjeldende rett og bidrar til at eventuelle vedtak om flytting får en klar lovhjemmel.

4.2 Skolens ansvar for det psykososiale skolemiljøet

Det er avgjørende for å hindre krenkelser som mobbing at skolen arbeider aktivt og systematisk med det psykososiale skolemiljøet. Skolen har ansvar for at elevene har et godt psykososialt skolemiljø uten krenkelser som mobbing. Dette må sikres gjennom et aktivt forebyggende arbeid og med systematiske og langsiktige planar. Dersom skolen oppdager at elever likevel blir utsatt for krenkelser som mobbing, skal skolen jobbe for å løse slike saker ved å sette inn tiltak. Når mobbesaker blir særlig komplekse og utfordrende og skolen har prøvd ut ulike tiltak, kan det likevel være en siste utvei å flytte eleven.

Vi har to rundskriv om psykososialt miljø:

- [Retten til et godt psykososialt miljø Udir-2-2010](#)
- [Systemrettet arbeid etter opplæringsloven kapittel 9a Udir-4-2014](#)

4.3 Andre tiltak må være utprøvd før flytting

I særlig alvorlige tilfeller viser departementet i Prop. 19L (2014-2015) at det kan virke urimelig at andre

tiltak skal prøves ut først. Opplæringsloven åpner imidlertid ikke for at elever kan flyttes uten at skolen har prøvd andre tiltak. Å flytte en elev er et svært inngripende virkemiddel, og det følger av reglene om psykososialt skolemiljø i opplæringslov kapittel 9a at skolen skal sette inn tiltak dersom det blir oppdaget krenkelser som mobbing. Flytting skal være siste utveien i slike saker og ikke det første virkemiddelet som blir benyttet. Det understrekes at lovendringen ikke endrer dette.

4.4 Ivaretagelse av eleven som blir flyttet

Departementet understreker i Prop. 19L (2014-2015) at også eleven som mobber, skal tas vare på i prosessen. Det er derfor viktig at eleven som skal flyttes, får uttale seg og blir hørt, og at det settes inn tiltak for eleven der dette er nødvendig. Skolen der en elev har blitt mobbet, må arbeide med læringsmiljøet for å forhindre nye mobbesaker mot den samme eleven eller nye elever. Skolen som tar imot eleven som mobber, må arbeide med skolemiljøet på både individ-, klasse- og skolenivå for at denne eleven ikke skal bli marginalisert og/eller ta opp igjen den krenkende atferden. Departementet understreker i Prop. 19L (2014-2015) at hensynet til eleven som mobber må tas med i vurderingen når vedtak om flytting blir aktuelt. I høringsnotatet skreiv departementet dette om hva barnekonvensjonen krever når det gjelder å ta hensyn til «barnets beste»:

Departementet vil vise til at også hensynet til mobberen må tas med i vurderingen når vedtak om flytting blir aktuelt. Det følger blant annet av FNs barnekonvensjon Art. 3 punkt 1 at «ved alle handlinger som berører barn, enten de foretas av offentlige eller private velferdsorganisasjoner, domstoler, administrative myndigheter eller lovgivende organer, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn». Barnekonvensjonens krav om å ta hensyn til barnets beste, gjelder derfor både for mobberen og mobbeofferet, og det må av den grunn foretas en avveining mellom motstridende hensyn. Departementet viser til motivene bak opplæringsloven § 8-1 fjerde ledd, nemlig at retten til enkelteleven som flyttes, må vike for retten til de andre elevene. Altså må hensynet til eleven som mobber, vike til fordel for hensynet til den eller de som får sin skolehverdag ødelagt av mobbingen.

Den eleven som blir utsatt for mobbing, kan ikke flyttes mot sin vilje med hjemmel i opplæringsloven § 8-1 fjerde ledd. En elev kan søke om å bli tatt inn på en annen skole etter opplæringsloven § 8-1 tredje ledd. Opplæringsloven § 8-1 fjerde ledd setter opp begrensninger, slik at det å flytte en elev ikke skal bli et uforholdsmessig stort inngrep for den det gjelder. I fjerde ledd siste punktum heter det at en elev ikke kan flyttes til en skole utenfor kommunen dersom dette fører til at eleven må flytte ut av hjemmet, eller at skoleskyssen blir uforsvarlig lang. Begrensningene må også ses i lys av at reglene også åpner for å flytte elever av andre grunner, for eksempel ulike typer atferdsvansker. Når det gjelder funksjonshemmede elever er det i Ot.prp. nr. 44 (1999-2000) lagt til grunn følgende:

Departementet vil halde fast ved at funksjonshemmede elever framleis skal ha rett til et fullverdig

skoletilbod ved nærskolen. Funksjonshemma elevar skal såleis ikkje kunne flyttast med det formål å hjelpe eleven sjølv, utan samtykke frå føresette. Skolebygga må tilpassast behova hos funksjonshemma, og opplæring og tilsynsfunksjonar må vere lagde slik opp at funksjonshemma elevar blir integrerte i nærskolen. Dette gjeld også når funksjonshemminga medfører ekstraordinære kostnader eller vanskar for kommunen.

Kommunen/skolen må sørge for at den som blir utsatt for mobbing blir ivaretatt på andre måter dersom en elev som mobber, ikke kan flyttes på grunn av begrensningene i bestemmelsen.

4.5 Begrepsbruk

I høringsrunden kom det innspill om at begrepet mobbing burde byttes ut med «grove krenkingar», «krenkingar» eller «gjenteken krenking utan at dei vaksne grip inn» fordi dette er i tråd med en mer formålstjenlig definisjon av mobbing. Om dette skriver departementet i Prop. 19L (2014-2015) at de har vurdert det slik at begrepet krenkelser ofte vil være det mest formålstjenlige å bruke når det er tale om mobbing. Krenkelser er et vidt begrep som tar opp i seg mer enn mobbing. I dette tilfellet har departementet likevel valgt å bruke begrepet mobbing, slik det er lagt til grunn i forarbeidene til opplæringsloven, for å få fram at det er tale om negative handlinger fra en eller flere personer gjentatte ganger og over tid. Mobbing er trukket fram som et eksempel på når en elev kan flyttes, men en elev kan flyttes etter denne bestemmelsen i andre tilfeller også, f.eks. pga. annen oppførsel som kan være krenkende eller virke ødeleggende på lærings situasjonen.

4.6 Enkeltvedtak

Et enkeltvedtak etter denne bestemmelsen vil bare gjelde for en elev, den eleven som blir flyttet. Dersom det er aktuelt å flytte flere elever som mobber, må det fattes et enkeltvedtak for hver av elevene. Fylkesmannen er klageinstans.

Det er ikke krav om at det i alle tilfelle skal foreligge sakkyndig vurdering. Departementet skriver i Ot.prp. nr. 44 (1999-2000) at «Det er tilstrekkeleg at vedtaket er forsvarleg og er underkasta reglane i forvaltningslova om krav til enkeltvedtak. Departementet viser mellom anna til kravet om at saka skal vere tilstrekkeleg opplyst før vedtak blir gjort. Det må derfor vurderast i den enkelte saka om krava til forsvarleg saksbehandling krev sakkunnig vurdering.»

